

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет

Центр заочної, дистанційної та вечірньої форм навчання

(повна назва інституту/факультету)

Кафедра економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування

(повна назва кафедри)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Олександра КАРІНЦЕВА

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

(бакалавр / магістр)

зі спеціальності 051 Економіка,

(код та назва)

освітньо-професійної програми Економіка і бізнес

(освітньо-професійної / освітньо-наукової)

(назва програми)

На тему: «Аналіз економічного потенціалу підприємства»

Здобувача(ки) групи Ез-91с Вакуленко Олена Петрівна

(шифр групи)

(прізвище, ім'я по батькові)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис)

Олена ВАКУЛЕНКО

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник професор, д.е.н., професор Леонід МЕЛЬНИК

(посада, науковий ступінь, вчене звання, ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

Суми – 2023

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри економіки,
підприємництва та бізнес-
адміністрування

_____ Олександра КАРІНЦЕВА
« 17 » 04 2023 р.

ЗАВДАННЯ
до кваліфікаційної роботи
для здобуття освітнього ступеня «бакалавр»

Студента(ки) групи Ез-91с, 4 курсу ЦЗДВН
(найменування інституту)

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітня програма: 6.051.00.06 «Економіка і бізнес»

Вакуленко Олена Петрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема кваліфікаційної роботи: : «Аналіз економічного потенціалу підприємства»

Затверджена наказом по СумДУ № 0574-VI від «26»05. 2023 р.

Термін подання здобувачем вищої освіти завершеної кваліфікаційної роботи:
до « 09 » 06 . 2023 р.

Вихідні дані до роботи: наукова література, періодична література, посібники, підручники, фінансова звітність підприємства.

Зміст основної частини кваліфікаційної роботи (перелік питань, що підлягають розробленню):

1. Теоретичні основи економічного потенціалу, як економічної категорії.
2. Методичні основи економічного потенціалу.
3. Шляхи удосконалення управління економічним потенціалом підприємства.

Перелік ілюстрацій (мають бути представлені під час захисту):

1. Економічний потенціал за ресурсним підходом його складові.
2. Структура економічного потенціалу підприємства.

3. Економічний потенціал підприємства
4. Дохід від збуту продукції.
5. Основні риси виробничого потенціалу підприємства.

Дата видачі завдання: « 17 » 04 . 2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи: д.е.н. Леонід МЕЛЬНИК

(вч. звання, Ім'я та ПРИЗВИЩЕ)

Завдання прийняв(ла) до виконання: « 17 » 04 . 2023 р.

підпис студента(ки)

Примітки:

1. Це завдання є складовою кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня та розміщується після її титульного аркушу.
2. Після складання завдання, студент має ознайомитися із:
 - календарним графіком підготовки кваліфікаційної роботи із зазначеними строками виконання окремих етапів;
 - порядком перевірки кваліфікаційної роботи на наявність ознак академічного плагіату;
 - критеріями оцінювання та вимогами до кваліфікаційної роботи.

Анотація

Економічна оцінка виробничого потенціалу підприємства необхідна для виявлення сумарних економічних вигод, одержаних підприємством від повного використання не оборотних та матеріальних активів підприємства.

Мета даної кваліфікаційної роботи полягає дослідженні управління та оптимізації економічного потенціалу підприємства.

Результати дослідження: розглянуто теоретичні основи економічного потенціалу, як економічної категорії; досліджено методичні основи економічного потенціалу; проаналізовано виробничий потенціал підприємства; проведено аналіз економічної оцінки підприємства .

Предметом даної роботи є закономірності сучасного управління економічним потенціалом підприємства.

Об'єктом являються тенденції розвитку підприємств в умовах сьогодення.

Практичне значення роботи полягає у визначенні проблемних моментів та перспектив діяльності та розвитку підприємств в сучасних умовах.

Методологічну основу дослідження становлять такі методи: наукового узагальнення і систематизації, критичного аналізу, вивчення та конструктивний аналіз наукової літератури з проблеми даної роботи.

Методичну базу дослідження складають методи збору, систематизації та аналізу даних.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновку, списку літератури. Кваліфікаційна робота виконана в обсязі 45 сторінок, з них – 38 сторінок основного тексту. Сюди входять 17 формул, 4 рисунка.

При написанні кваліфікаційної роботи було використано 64 основних джерел, переважно наукового, науково-методичного, періодичного характеру.

Ключові слова: виробничий потенціал, економічна оцінка, економічний потенціал, система управління, стратегія підприємства.

Зміст

Анотація.....	4
Вступ.....	6
1. Теоретичні основи економічного потенціалу, як економічної категорії.....	8
1.1. Сутність економічного потенціалу підприємства.....	8
1.2. Економічний потенціал: зміст, склад, структура.....	11
2. Методичні основи економічного потенціалу.....	17
2.1. Аналіз методичних підходів оцінки виробничого потенціалу підприємства.....	17
2.2. Економічна оцінка виробничого потенціалу підприємства.....	20
3. Шляхи удосконалення управління економічним потенціалом підприємства	
3.1. Аналіз економічної оцінки та виробничого потенціалу підприємства....	27
3.2. Управління економічним потенціалом підприємства.....	35
Висновок.....	38
Список використаної літератури.....	39

Вступ

Для того щоб підприємство досягло поставлених перед собою завдань та цілей потрібні певні можливості зовнішнього середовища і наявний економічний потенціал.

Розвиток виробничих ситуацій та постійна зміна середовища потребує їх оперативної та точної оцінки і пристосування наявних ресурсів підприємства до певних змін.

Розвиток ринку і загострення економічної кризи вимагають поглиблення одержаних результатів аналізу та досліджень у відповідності до сучасних вимог ведення бізнесу.

Ефективне управління економічним потенціалом підприємства як складовою багатовекторною системою є запорукою успіху в підприємницькій діяльності, зменшення зайвих витрат і зростання прибутковості господарювання.

Тож, для проведення детальної оцінки потенціалу підприємства важливим є вірний вибір методів вивчення, прийомів та способів проведення аналізу, передумовою використання яких визначення сутності об'єкту дослідження, його змісту і структури.

Обґрунтування сутності економічного потенціалу підприємства на основі узагальнення попередніх наукових результатів є логічно важливими для подальшого дослідження.

Сутність потенціалу виражається у здатності і можливості виконання певних дій у сфері для досягнення поставлених цілей.

Досліджуючи потенціал підприємства як окремої економічної системи, беремо до уваги формулювання термінів, що показують і враховують мікрорівень суспільного виробництва. Також, враховуємо сучасні умови діяльності підприємств, закони ринку, конкурентну боротьбу, прояви кризових явищ та мінливість середовища і невизначеність у майбутньому.

У першому розділі кваліфікаційної роботи «Теоретичні основи економічного потенціалу, як економічної категорії» розглянута сутність економічного потенціалу підприємства його зміст, склад та структура.

У другому розділі роботи «Методичні основи економічного потенціалу» проведений аналіз методичних підходів оцінки виробничого потенціалу підприємства та дана економічна оцінка виробничого потенціалу підприємства.

У третьому розділі «Шляхи удосконалення управління економічним потенціалом підприємства» виконана оцінка виробничого потенціалу підприємства, виявлені резерви та шляхи управління економічним потенціалом підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретичних засад структури управління та оптимізації економічного потенціалу підприємства.

Предмет дослідження: закономірностей сучасного управління економічним потенціалом підприємства.

Об'єктом дослідження є показники діяльності є ТОВ «Українська північна будівельна компанія».

Практична значимість роботи у проведеній оцінці управління економічним потенціалом підприємства.

Загальний обсяг кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр – сорок п'ять сторінок, з них 39 сторінок основного тексту.

1. Теоретичні основи економічного потенціалу, як економічної категорії

1.1. Сутність економічного потенціалу підприємства

Економічне зростання в умовах сьогодення вимагає зростання ефективності використання ринкових інструментів, що дає змогу для створення кращих умов для удосконалення та підвищення ефективної діяльності підприємств.

Підприємство, що функціонує та розвивається за умов змін, повинне з прогнозувати конкретні напрями дій. Формувати свій економічний потенціал для збільшення можливостей ефективного вирішення господарських і виробничих проблем та покращувати своє становище відносно ринку і конкуренції. Підприємство повинне пристосуватися до мінливості зовнішнього середовища [11]. Це середовище вимагає від бізнесу орієнтації на загальносвітові тренди, що пов'язані зі цифровізацією [8,22,23,24,25,28, 29,35,39,41,46,47,54,55,64] та рухом до цілей сталого розвитку [4,5,6,17,21,44,45,48,52,53,56,57,58,63].

Підприємство формує, розкриває та розвиває свій економічний потенціал у відповідних соціально-економічних умовах. Економічний потенціал підприємства повинен направлятися на зміцнення конкурентних позицій, а це фінансова стійкість підприємства в даному сегменті ринку, що підтверджується обсягом продажів. Тож, підприємство з конкурентною позицією має залежність від знання, вміння, інноваційних технологій, мобільності, організації маркетингу, диверсифікації виробництва та розширення асортименту.

Найважливішою задачею економічного зростання підприємства є наступні задачі – це формування нових стратегій, формування нової системи аналізу, планування та прогнозування розвитку галузей та підприємств. При розв'язанні даної задачі застосовують показники економічного потенціалу господарчої системи. Показники економічного потенціалу враховують об'єм

її ресурсів та ступінь використання потенційних можливостей господарчої системи.

На отримання прибутку орієнтоване кожне підприємство, без виключення. Важливий фактор досягнення цього результату є ефективне управління підприємством.

Потенціал підприємства – це сукупна здатність підприємства виконувати економічну, виробничу та фінансову діяльність, яка направлена на максимізацію результату за умов альтернативного розвитку системи підприємства в зовнішньому середовищі діяльності, забезпечення високого ступеню фінансової стійкості та платоспроможності [15,60,61].

Економічний потенціал підприємства формують дані фактори.

Економічний потенціал підприємства – це фундамент для прийняття важливих стратегічних рішень. Економічний потенціал визначає напрями розвитку підприємства. Обумовлює формування конкретної програми дій на майбутнє. Економічний потенціал підприємства – це базовий критерій управління підприємства [7,9,10,11,12,13,14,15,16,26,27,33,34,40,42,49,50,51].

Економічний потенціал є основною економічною категорією.

Поняття «потенціал» почали використовувати в кінці семи десятих років двадцятого століття. Науковці виділяли ресурсну складову та потенціальну можливість її використання.

Також в цей час, розповсюджується поняття «виробничий потенціал».

Економічний потенціал – це узагальнюючий показник, у якому поєднані різноманітні можливості економічних систем, так як, природні, виробничі, науково-технічні та соціально-культурні. Визначити величину економічного потенціалу можна за масштабом, структурою продуктивних сил та ступенем досконалості [17].

Науковці трактують економічний потенціал по різному. Економічний потенціал, як підвищення ефективності функціонування та підвищення конкурентоздатності підприємства у системі ринкових відносин. Також, економічний потенціал визначають з позиції фінансового менеджменту [18].

Економічний потенціал є сукупністю майнового потенціалу та фінансового стану підприємства. Майновий потенціал – власність підприємства. Фінансовий стан підприємства – наявний капітал та зобов'язання. Так, у результаті використання майна, маємо, формування фінансового результату, що на виході дає зростання економічного потенціалу.

Економічний потенціал підприємства є сукупністю можливостей підприємства визначати, формувати та задовольняти потребу споживача у товарі та послугах, при цьому раціонально використовувати економічні ресурси.

Рівень економічного потенціалу підприємства визначають стратегічними цілями, які має підприємство.

Економічний потенціал підприємства є фундаментом для прийняття управлінських рішень, формує та реалізує програми дій та заходів на майбутнє. Дослідження аналізу сутності економічного потенціалу підприємства як платформи економічного розвитку, структурування його показників є дорогою до формування принципів активізації економічної політики, яка приведе до інтенсифікації економічних процесів [19].

Становлення теорії потенціалу підприємства показує важкий інтеграційний процес розвитку, який характеризується великим спектром наукових підходів, становлення ідей різноманітних економічних концепцій.

Потенціал підприємства є здатністю підприємства забезпечення очікуваного результату чи вирішення поставленого завдання у системі зовнішніх та внутрішніх обмежень із врахуванням можливості носія до розвитку.

Комплексне відображення наявних і майбутніх можливостей підприємства, які максимально задіяні та працюють є потенціалом підприємства.

Економічний потенціал підприємства – найбільш ефективно застосування сукупних можливостей, ресурсів і резервів підприємства для досягнення максимально досяжного стану економічної системи.

1.2. Економічний потенціал: зміст, склад, структура

Економічний потенціал підприємства складається із двох компонентів. Перший компонент економічного потенціалу – об'єктивний. Другий компонент економічного потенціалу - суб'єктивний.

Об'єктивний компонент економічного потенціалу – це сукупність трудових, нематеріальних, матеріальних та природних ресурсів, які залучені до виробництва за певної причини, з реальною можливістю приймати участь в процесі виробництва.

Суб'єктивний компонент економічного потенціалу – можливість працівника, колективу до використання ресурсу та створення максимального обсягу матеріального блага, послуги та здатність управлінського апарату підприємства до оптимальних застосувань наявних різноманітних ресурсів.

Чіткого визначення структури економічного потенціалу на даний час немає.

Під структурою економічного потенціалу підприємства, розуміють, відносно стійкий спосіб організації елементів економічного потенціалу, що дає можливість для розкриття його будови, елементного складу, принципу формування та розвитку [26].

Основні риси, які характеризують структуру економічного потенціалу є стабільність, стійкість, гнучкість збалансованість та пропорційність.

Структура економічного потенціалу підприємства повинна складатися з мінімуму складових, що показують сутність потенціалу підприємства.

Основні підходи до визначення структури економічного потенціалу підприємства – це ресурсний підхід, функціональний підхід та змішаний підхід.

Коли економічний потенціал підприємства розглядають як систему ресурсів, які вступають у взаємодію та обумовлюють отримані результати є ресурсним підходом. Та ресурсний підхід не показує повну характеристику структури економічного потенціалу підприємства, так як, розглядає такий аспект, як ресурси.

Рис1.1. Економічний потенціал за ресурсним підходом його складові.

Далі розглянемо функціональний підхід до економічного потенціалу підприємства.

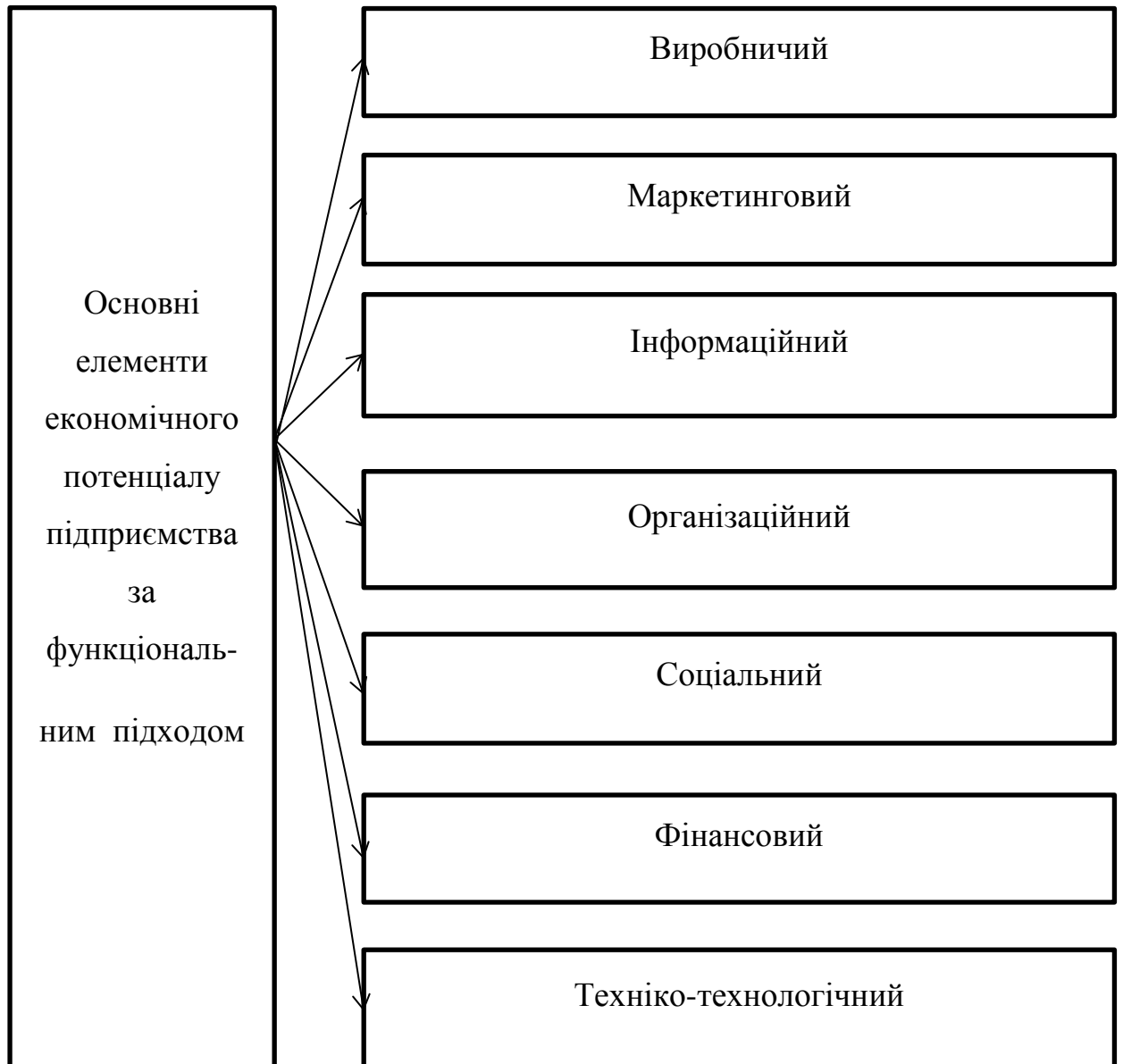

Рис 1.2. Економічний потенціал за функціональним підходом його складові.

Економічний потенціал підприємства за функціональним підходом є теж однобічним. Розподіл виконується за видами діяльності.

Всі види діяльності підприємства поділяються на основні та допоміжні. Основні види діяльності підприємства – це постачання, виробництво та збут продукції. Допоміжні види діяльності підприємства – це обслуговування виробничих фондів, складання звітності, зберігання сировини, зберігання матеріалів, зберігання готової продукції [6].

Тож, і елементи економічного потенціалу підприємства діляться також на основні та допоміжні.

Чим вищий рівень виконання підприємством своїх функцій тим більший його економічний потенціал.

Недолік функціонального підходу – це неточне відображення суті економічного потенціалу підприємства, так як, вивчається фактичний рівень виконання функцій, а не сукупні можливості з їхнього виконання.

Декілька різноманітних аспектів розглядає змішаний підхід. Змішаний підхід до економічного потенціалу підприємства є більш популярним. Використання змішаного підходу показує повне уявлення про склад економічного потенціалу підприємства.

Виробничий потенціал має наступні складові.

Технічний потенціал, який характеризується якістю і кількістю засобів праці, їхньою прогресивною структурою виробничих запасів, незавершеного виробництва та витрат на майбутні періоди.

Технологічний потенціал визначають рівнем прогресивності використаних технологій виробництва товару, робіт, послуг. Він характеризується показниками ресурсомісткості та якості продукції.

Потенціал нематеріальних активів є сукупністю прав, прав на користування ресурсами, умовами, майном, авторськими правами, правом на діяльність [5, 8].

Природно-ресурсний потенціал визначається величиною природничих ресурсів, що використовує підприємство у виробничому процесі.

Інвестиційний потенціал показує здатність підприємства до формування своїх та залучених інвестиційних ресурсів. До структури інвестиційного потенціалу входять потенціал виробничих інвестицій та потенціал фінансових інвестицій [1].

Здатність виробляти максимальний обсяг споживчої вартості на базі наявних ресурсів – цим визначається виробничий потенціал.

Величина виробничого потенціалу підприємства характеризується відповідними видами виробничих ресурсів, їхньою якістю та кількістю.

Інноваційний потенціал підприємства показує здібності підприємства у формуванні нововведень та новацій та вміння ефективно запроваджувати інновації. Як результат це – розробка, запровадження в виробництво нового устаткування, нових технологій та способів виробництва продукції та вдосконалення нових методів, засобів, правил організації та управління виробництвом [2].

Організаційно-управлінський потенціал підприємства показує можливість системи управління в забезпеченні стійкого положення підприємства на ринку та його економічний розвиток. Він визначається рівнем прогресивності організаційної структури управління підприємством.

Аналіз оцінки економічного потенціалу повинен проходити комплексно за усіма складовими. Трудові ресурси мають особливе значення при оцінці економічного потенціалу підприємства, вони впливають на зростання рівню економічного потенціалу [9].

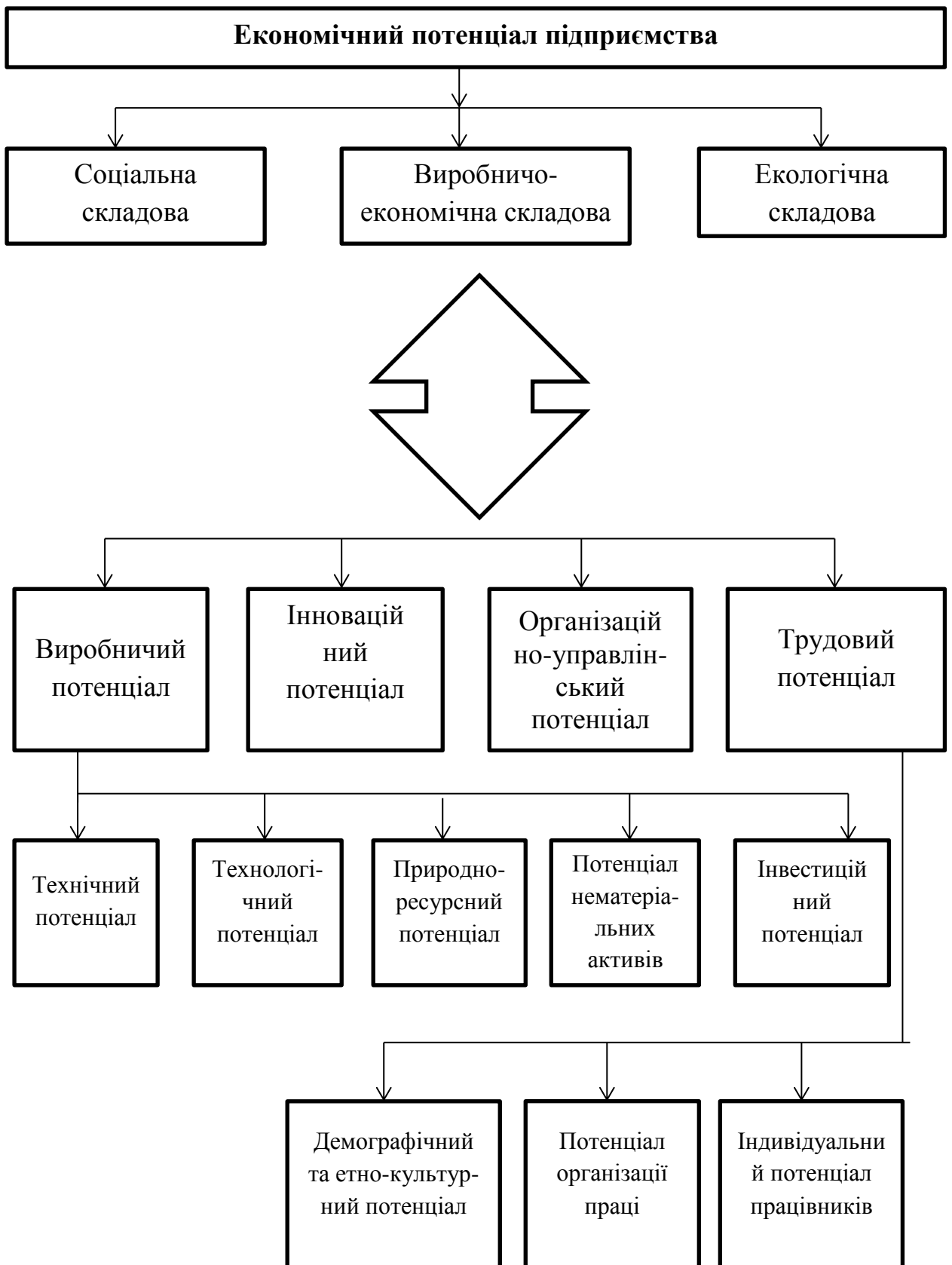

Рис 1.3. Структура економічного потенціалу підприємства

2. Методичні основи економічного потенціалу

2.1. Аналіз методичних підходів оцінки виробничого потенціалу підприємства

Визначення оцінки потенціалу будівельної галузі є пріоритетною позицією для виконання задач розвитку народногосподарського комплексу держави. Оцінка потенціалу приведе до вирішення важливих проблем у діяльності підприємств будівельної галузі.

Перерахуємо дані проблеми:

- Відсутність якісного підвищення будівельних підрядних замовлень;
- Підвищення кількості заздалегідь провальних тендерів;
- Зменшення прибутковості бізнесу;
- Зменшення кількості постійних замовників;
- Підвищення дебіторської заборгованості підприємств;
- Повільне зростання зарплати ;
- Систематика повторення проблемних ситуацій;
- Велика завантаженість, напруженість в роботі відділів та підрозділів підприємства;
- Підвищення текучості кваліфікованих кадрів;
- Падіння корпоративної колективної атмосфери;

Тож, послідовність дій, за такої ситуації, має бути класичною це аналіз прийнятих рішень та впровадження рішення.

Існує опитувальна форма аналізу даних про стан, ринкову можливість та потенціал підприємства. Результат опитів лежить у основі прийнятих рішень на майбутній розвиток підприємства. Задачі, які при цьому вирішуються це виявлення сильних та слабких сторін розвитку підприємства та визначення цілей та завдань майбутнього розвитку підприємства [25].

Отже, результат виконаного аналізу економічного потенціалу підприємства є по-перше - відповідність поточного стану підприємства рівню вирішених задач, по-друге - потенційні можливості, перспективи та умови майбутнього розвитку підприємства.

Оцінка економічного потенціалу – це розрахунок його величини в вартістному вираженні. Оцінка економічного потенціалу повинна бути узагальнюючою, в її основі лежать інтегральні показники, що мають враховувати усі можливості та обмеження економічного потенціалу підприємства. Розрахункова величина економічного потенціалу підприємства ї є результатом цієї оцінки [14].

Максимально можливий обсяг виробництва матеріальних благ та послуг за даної кількості економічного ресурсу і є величиною економічного потенціалу.

Коли ми володіємо інформацією про величину економічного потенціалу підприємства, то це дозволяє дати оцінку ступеню залучення економічних ресурсів до господарської діяльності, також дати оцінку ефективності інвестицій при формуванні та розвитку економічного потенціалу підприємства.

Головним завданням виробничого потенціалу підприємства є створення нових вартостей, та його елементів, які повинні пристосуватися до вимог продукції. Здатність до відтворення, ось чим повинен володіти виробничий потенціал підприємства. Здатність до відтворення виробничого потенціалу визначається за можливостями модернізації основних фондів підприємства та за прийнятою системою ремонту чи обслуговування. Також, виробничий потенціал підприємства повинен мати здатність до відтворення це технічне переозброєння та реконструкція виробництва [21].

Виробничий потенціал підприємства є економічною категорією, яка характеризує системи локальні, невеликі та великі.

Ресурси, що мають зв'язок із діяльністю та розвитком підприємства є елементами виробничого потенціалу.

Всі елементи виробничого потенціалу підприємства діють сукупно та одночасно.

Назвемо головні риси виробничого потенціалу підприємства:

- Цілісність – всі елементи потенціалу підпорядковуються загальній меті системи;
- Складність – наявність кількох складових елементів, кожний з яких є сукупністю окремої частини;
- Взаємо замінюваність, альтернативність – збереження виробничих ресурсів у результаті застосування нового обладнання, нових технологій, енергії, інформаційних ресурсів та методу управління та виробництва ;
- Взаємодія та взаємо зв'язок - є якісна та кількісна характеристика відповідних зв'язків;
- Придатність до розвитку – здатність до розвитку з застосуванням новітніх технологічних ідей розвитку;
- Потужність – місце підприємства у галузевому чи народно-господарському потенціалах;
- Гнучкість – можливість переорієнтації виробничої системи підприємства.

Матеріальна передумова прискорення науково-технічного прогресу є виробничим потенціалом підприємства. Чим вищий техніко-економічний рівень елементів потенціалу та ступінь їхнього використання , тим є потужнішою база НТП, тим ширше запровадження його досягнень, є більші кількісні можливості для удосконалення елементів виробничого потенціалу підприємства.

Виробничий потенціал підприємства має прямий зв'язок із темпами соціально-економічного розвитку держави. Покращення використання виробничого потенціалу дає можливість для підвищення інвестиційного ресурсу та виробництва продукції. Якісну характеристику виробничого потенціалу підприємства визначає міра задоволення духовної та

матеріальної потреби населення та перед усім, саму якість економічного та соціального зростання [24].

Розробка комплексу заходів з активізації інвестиційної діяльності у галузі будівництва є головним результатом оцінки потенціалу підприємства, яка включає:

- Концентрацію державних інвестицій;
- Підняття рівню координації та якості в управлінні інвестиціями;
- Активне використання механізму зменшення інвестиційних ризиків;
- Активізація розвитку інфраструктури інвестиційного ринку;
- Розробка механізмів участі країни у інвестиційних проектах де вкладення це інтелектуальна власність.

2.2. Економічна оцінка виробничого потенціалу підприємства

Кількістю та якісним складом матеріальних та нематеріальних ресурсів, які сприяють можливості при ходу до економічної вигоди за умови їхнього використання за часом та продуктивністю і є характеристикою виробничого потенціалу підприємства.

Визначення кількості виробничих ресурсів, що має підприємство, та економічного результату від їх використання є оцінкою виробничого потенціалу.

Економічна оцінка виробничого потенціалу визначає сумарні економічні вигоди, які отримує підприємство при повному застосуванні необоротних та матеріальних оборотних його активів на протязі терміну їхньої корисної дії [23].

Економічна оцінка визначає виробничий потенціал таких активів підприємства, як:

1. Нематеріальні активи:

- право користуватися майном підприємства;
- право користуватися природними ресурсами;
- право на об'єкт промислової власності;
- право на знаки товарів та послуг;
- права авторські та суміжні з ними.

2. Капітальні інвестиції:

- закупівля основних засобів;
- придбання нематеріальних активів;
- незавершене капітальне будівництво.

3. Основні засоби виробництва:

- капітальні затрати на покращення земель;
- земельні наділи;
- споруди, будівлі, пристрої;
- машини та обладнання;
- транспортні засоби;
- природні ресурси;
- інвентар, прилади, інструменти;
- малоцінні необоротні матеріальні активи.

4. Виробничі запаси:

- комплектуючі та напівфабрикати;
- сировина та матеріали;
- паливо;
- швидкозношуючі та малоцінні деталі;
- запасні частини.

5. довгострокові фінансові інвестиції:

- фінансові інвестиції, які визначають за методом участі у асоційованих та дочірніх підприємствах та спільній роботі;
- фінансові інвестиції статутного капіталу іншого підприємства, облігації, акції та цінні папери.

6. Витрати майбутніх періодів.

7. Незавершене виробництво.

Розрахунковий період оцінки виробничого потенціалу задається по періоду корисного використання провідного активу. Визначенням максимального обсягу виробництва продукції, робіт, послуг на підприємстві займається ведучий актив.

Основні засоби та нематеріальні активи мають враховуватися у розрахунках економічного потенціалу даної групи активів за їхньою залишковою вартістю на кінець року у котрому виконується оцінка [10].

Незавершене виробництво та виробничі запаси визначають за балансовою вартістю на кінець року у котрому виконуємо оцінку потенціалу. Економічна оцінка виробничого потенціалу основних засобів підприємства виконується окремо по їх активній та пасивній частинах.

Економічну оцінку виробничого потенціалу групи активів, що показують прибуток від збуту продукції визначається за наступною формулою:

$$E_{\text{вир}} = \sum_{t=1}^{T_{\text{вир}}} (\text{Пакт} + \text{Ппас} + \text{Поб} + \text{Пнм} + \text{Аакт } t + \text{Апас } t + \text{Анм } t), \quad (2.1.)$$

Де, $\text{Пакт } t$, $\text{Ппас } t$, $\text{Поб } t$, $\text{Пнм } t$ - дохід від реалізації продукції;

$\text{Аакт } t$, $\text{Апас } t$, $\text{Анм } t$ – амортизаційні відрахування від залишкової вартості частин основних виробничих фондів;

$T_{\text{вир}}$ - період оцінки економічного потенціалу окремої групи активів підприємства.

Частини ре інвестованого чистого прибутку у прирості активної та пасивної частин основних виробничих фондів, оборотних фондів та нематеріальних активів розраховуються по наступних формулах:

$$K_{\text{реін}}^{\text{акт}} = KI_{\text{акт}}^{\text{б}} - A_{\text{акт}}^{\text{б}} \times K_{\text{ренов}}^{\text{акт}} / 100 / \Pi_{\text{заг}}^{\text{б}} \times (1 - \nu / 100), \quad (2.2.)$$

$$K_{\text{реін}}^{\text{пас}} = KI_{\text{пас}}^{\text{б}} - A_{\text{пас}}^{\text{б}} \times K_{\text{ренов}}^{\text{пас}} / 100 / \Pi_{\text{заг}}^{\text{б}} \times (1 - \nu / 100), \quad (2.3.)$$

$$K_{\text{реін}}^{\text{об}} = \Phi_{\text{об}}^{\text{б}} \times P/100 / \Pi_{\text{заг}}^{\text{б}} \times (1-b/100), \quad (2.4.)$$

$$K_{\text{реін}}^{\text{нм}} = KI_{\text{нм}}^{\text{б}} - A_{\text{нм}}^{\text{б}} \times K_{\text{ренов}}^{\text{нм}}/100 / \Pi_{\text{заг}}^{\text{б}} \times (1-b/100), \quad (2.5.)$$

де, $KI_{\text{акт}}^{\text{б}}$, $KI_{\text{пас}}^{\text{б}}$, $KI_{\text{нм}}^{\text{б}}$ – капітальні інвестиції;

$A_{\text{акт}}^{\text{б}}$, $A_{\text{пас}}^{\text{б}}$, $A_{\text{нм}}^{\text{б}}$ – амортизаційні відрахування;

P – темп приросту оборотних фондів.

Темпи приросту оборотних фондів розраховуються за формулою:

$$P = \sum_{\text{к.р.}} \Phi_{\text{об}}^{\text{б}} \times 100\% / \sum_{\text{п.р.}} \Phi_{\text{об}}^{\text{б}}, \quad (2.6.)$$

де, $\Phi_{\text{об}}^{\text{к.р.}}$, $\Phi_{\text{об}}^{\text{п.р.}}$ – балансова вартість елементів оборотних фондів.

Вартість активної частини основних виробничих фондів залишкова розраховується по наступній формулі:

$$\begin{aligned} \Phi_{\text{акт}}^{\text{ос}}(t) = & \Phi_{\text{акт}}^{\text{акт}}(t-1) + \Pi_{\text{заг}}^{\text{ос}}(t-1) \times (1-b/100) \times K_{\text{реін}}^{\text{ос}} \times K_{\text{реін}}^{\text{акт}} + \\ & + A_{\text{акт}}^{\text{акт}}(t-1) \times K_{\text{ренов}}^{\text{акт}} - \Phi_{\text{акт}}^{\text{акт}}(t-1) \times K_{\text{ВБ}}^{\text{акт}} - \Phi_{\text{акт}}^{\text{акт}}(t-1) \times H_{\text{а.акт}}/100, \end{aligned} \quad (2.7.)$$

Де, $\Phi_{\text{акт}}^{\text{акт}}(t-1)$ – залишкова вартість активної частини основних виробничих фондів;

$\Pi_{\text{заг}}^{\text{ос}}(t-1)$ – валовий дохід від реалізації продукції.

Валовий прибуток від реалізації продукції розраховується за наступною формулою:

$$\Pi_{\text{заг}}^{\text{ос}}(t-1) = \Pi_{\text{акт}}^{\text{акт}}(t-1) + \Pi_{\text{пас}}^{\text{акт}}(t-1) + \Pi_{\text{об}}^{\text{акт}}(t-1) + \Pi_{\text{нм}}^{\text{акт}}(t-1), \quad (2.8.)$$

де, $K_{\text{реін}}^{\text{ос}}$ – коефіцієнт ре інвестування чистого прибутку у приріст основного капіталу;

$K_{\text{реін}}^{\text{акт}}$ – частина ре інвестованого доходу у активну долю основних виробничих фондів;

$A_{\text{акт}}(t-1)$ – амортизаційні відрахування;

$K_{\text{ВБ}}$ – коефіцієнт вибуття активної частини основних виробничих фондів.

Вартість пасивної частини основних виробничих фондів залишкова розраховується по наступній формулі:

$$\begin{aligned} \Phi_{\text{пас } t} = & \Phi_{\text{пас}}(t-1) + \Pi_{\text{заг}}(t-1) \times (1-b/100) \times K_{\text{реін}}^{\text{ос}} \times K_{\text{реін}}^{\text{пас}} + \\ & + A_{\text{пас}}(t-1) \times K_{\text{ренов}}^{\text{пас}} - \Phi_{\text{пас}}(t-1) \times K_{\text{ВБ}}^{\text{пас}} - \Phi_{\text{акт}}(t-1) \times H_{\text{а.пас}}/100, \end{aligned} \quad (2.9.)$$

Де, $\Phi_{\text{пас } t}$ – вартість пасивної частини основних виробничих фондів залишкова;

$A_{\text{пас}}(t-1)$ – амортизаційні відрахування;

$K_{\text{ВБ}}$ – коефіцієнт вибуття пасивної частини основних виробничих фондів;

$K_{\text{реін}}^{\text{пас}}$ – частка ре інтегрованого доходу до пасивної частини основних виробничих фондів.

За наступною формулою розраховують балансову вартість оборотних фондів:

$$\Phi_{\text{об } t} = \Phi_{\text{об}}(t-1) + \Pi_{\text{заг}}(t-1) \times (1-b/100) \times K_{\text{реін}}^{\text{об}}, \quad (2.10.)$$

Де, $K_{\text{реін}}^{\text{об}}$ – коефіцієнт ре інвестування доходу ;

$\Phi_{\text{об}}(t-1)$ – балансова вартість оборотних фондів.

$$\begin{aligned} \Phi_{\text{нм } t} = & \Phi_{\text{нм}}(t-1) + \Pi_{\text{заг}}(t-1) \times (1-b/100) \times K_{\text{реін}}^{\text{нм}} - \\ & - \Phi_{\text{нм}}(t-1) \times K_{\text{ВБ}}^{\text{нм}} - \Phi_{\text{нм}}(t-1) \times H_{\text{а.нм}}^{\text{пас}}/100, \end{aligned} \quad (2.11.)$$

За цією формулою розраховують залишкову вартість нематеріальних активів.

Де, $\Phi_{\text{нм} (t-1)}$ – вартість нематеріальних активів залишкова;

$K_{\text{реін}}^{\text{нм}}$ – коефіцієнт ре інвестування чистого доходу;

$K_{\text{ВБ}}^{\text{нм}}$ – коефіцієнт вибуття нематеріальних активів.

Дохід від реалізації продукції, що обумовлений застосуванням активної та пасивної частин основних виробничих фондів, оборотних фондів та нематеріальних активів розраховуємо за наступними формулами:

$$П_{\text{пас} t} = \Phi_{\text{пас} t} \times m_{\text{пас}}^{\text{ос}} / 100, \quad (2.12.)$$

$$П_{\text{акт} t} = \Phi_{\text{акт} t} \times m_{\text{акт}}^{\text{ос}} / 100, \quad (2.13.)$$

$$П_{\text{нм} t} = \Phi_{\text{нм} t} \times m_{\text{нм}} / 100, \quad (2.14.)$$

$$П_{\text{об} t} = \Phi_{\text{об} t} \times m_{\text{об}}^1 / 100 \times K_{\text{об}}, \quad (2.15.)$$

Де, $\Phi_{\text{акт} t}$, $\Phi_{\text{пас} t}$, $\Phi_{\text{нм} t}$ – вартість залишкова пасивної долі основних виробничих фондів;

$m_{\text{акт}}^{\text{ос}}$, $m_{\text{пас}}^{\text{ос}}$, $m_{\text{нм}}$ – часні норми доходу;

$\Phi_{\text{об} t}^1$ – вартість балансова оборотних фондів підприємства;

$m_{\text{об}}^1$ – норма доходу;

$K_{\text{об}}$ – коефіцієнт оборотності оборотних фондів підприємства.

Дохід від реалізації продукції, що обумовлений застосуванням оборотних фондів, знаходимо тоді коли знаємо, коефіцієнт оборотності обігових фондів.

Коефіцієнт оборотності обігових фондів розраховується за наступною формулою:

$$K_{\text{об}} = P / \Phi_{\text{об}}^{\text{б б б}}, \quad (2.16.)$$

Розраховуються за наступними формулами, амортизаційні відрахування від залишкової вартості активної та пасивної частин основних виробничих фондів, нематеріальних активів:

$$A_{\text{пас } t} = \Phi_{\text{пас } t} \times H_{\text{а. пас}} / 100, \quad (2.18.)$$

$$A_{\text{акт } t} = \Phi_{\text{акт } t} \times H_{\text{а. акт}} / 100, \quad (2.19.)$$

$$A_{\text{нм } t} = \Phi_{\text{нм } t} \times H_{\text{а. нм}} / 100, \quad (2.18.)$$

$H_{\text{а. пас}}$, $H_{\text{а. акт}}$, $H_{\text{а. нм}}$ – норми амортизації від залишкової вартості.

$$E_{\text{вир}}^d = E_{\text{вир}}^{t-1} \times 1 / (1 + r), \quad (2.19.)$$

Де, r - ставка дисконту.

За формулою 2.19. розраховується дисконтована економічна оцінка виробничого потенціалу підприємства.

Розрахунок вартісної оцінки виробничого та кадрового потенціалу, дають можливість, одержати вартісну оцінку економічного потенціалу підприємства. Критерій даного розрахунку сума умовно чистої продукції, що може одержати підприємство за увесь період проведення оцінки економічного потенціалу [6].

3. Шляхи удосконалення управління економічним потенціалом підприємства

3.1. Аналіз економічної оцінки та виробничого потенціалу підприємства

Підприємство ТОВ "Українська північна будівельна компанія" зареєстрована 01.12.2021 за юридичною адресою Україна, Сумська обл., Шосткинський р-н, місто Шостка, вул. Короленка.

Підприємство має ліцензію на виконання будівельних послуг. Забезпечене власною виробничою базою.

Підприємство складається з п'ятнадцяти дочірніх підприємств та семи структурних підрозділів, які оснащені високотехнологічним устаткуванням. На підприємстві працюють висококваліфіковані фахівці, що мають високий професіональний рівень, керівництво підприємства має значний управлінський досвід. Всі ці умови забезпечують підприємству стабільну діяльність та його розвиток.

Підприємство успішне, тому що діє в відповідності до критеріїв надійності, новітніх стандартів якості виробництва та відповідально ставиться до своєї роботи з клієнтами та партнерами.

Підприємство спрямоване на стійкий розвиток на зростання конкурентоздатності на ефективність своєї діяльності.

Фінансово-господарська, зовнішньоекономічна та інвестиційна діяльність підприємства ведеться у відповідності до законодавства України.

Організаційна структура підприємства наступна:

- Генеральний директор;
- Заступник генерального директора з економіки і фінансів;
- Начальник фінансового відділу;
- Заступник начальника економічного планування;
- Планово-економічний відділ (бюро планування та контролю фінансових коштів; бюро аналізу та контролю податків; бюро

планування оборотних коштів; бюро операцій із цінними паперами);

- Відділ банківських операцій (бюро оформлення рахунків і контролю доходів та надходжень; бюро контролю витрат, розрахунків та відрахувань);
- Головний бухгалтер;
- Центральна каса (група внутрішніх розрахунків).

Як бачимо, у структурі підприємства є деякі нововведення, такі як додаткові відділи, що дозволяє підприємству більш ефективно керувати своїми фінансовими коштами.

Формування і вибір ефективної стратегії, системи аналізу, планування і прогнозування діяльності підприємства є основною задачею розвитку підприємства. Робота підприємства повинна бути спрямована на напрямок формування його здатності задовільними економічними потребами та враховувати інтереси всіх при мінімальних затратах своїх ресурсів.

Тож, щоб вирішити такі задачі, економісти застосовують використання показників економічного потенціалу, йде врахування величини нагромаджених ресурсів та ступінь використання їхніх потенціальних можливостей підприємства. Основну частину у економічному потенціалі підприємства має виробничий потенціал.

Здатність виробляти максимально можливий обсяг споживчих вартостей цим визначається виробничий потенціал підприємства.

Взявши до уваги інформацію для економічної оцінки виробничого потенціалу, проведемо економічну оцінку виробничого потенціалу підприємства.

Ставка податку на прибуток підприємства $v=25\%$.

Валовий прибуток від реалізації продукції у базовому році $\Pi_{\text{заг}}^{\text{б}}$ за звітний період дорівнює 3656, за попередній 4345.

Активна частина основних виробничих фондів на кінець базового

року за залишкової вартості $\Phi_{\text{акт}} = 2692$.

Пасивна частина основних виробничих фондів на кінець базового року за залишкової вартості $\Phi_{\text{акт}}^{\text{б}} = 261345$.

Балансова вартість оборотних фондів у базовому році $\Phi_{\text{об}}^{\text{б}} = 2210$.

Залишкова вартість нематеріальних активів на кінець базового року $\Phi_{\text{нм}}^{\text{б}} = 23$.

Чистий дохід від реалізації продукції у базовому році $\rho^{\text{б}}$ за звітний рік = 38967, за попередній = 29129.

Нарахована амортизація у базисному році $A^{\text{б}} = 1648$.

Коефіцієнт реновацій основних виробничих фондів $K_{\text{ренов}} = 1$.

Капітальні інвестиції до активної частини основних виробничих фондів у базовому році $KI^{\text{б}} = 2384$.

Капітальні інвестиції у нематеріальні активи у базовому році $KI_{\text{нм}}^{\text{б}} = 19$.

Балансова вартість оборотних фондів на кінець та початок базового року $\Phi_{\text{об}}^{\text{к.р.}} = 2210$, $\Phi_{\text{об}}^{\text{н.р.}} = 2806$.

Ставка дисконту $r = 0,2$.

Розрахуємо долі реінвестування прибутку у прирості активної та пасивної частини основних виробничих фондів, оборотних фондів та нематеріальних активів.

$$K_{\text{реін}}^{\text{акт}} = 2384 - 482 \times 1/100 / 3656 (1 - 25/100) = 1$$

$$K_{\text{реін}}^{\text{пас}} = 973 - 1165 \times 1/100 / 3656 (1 - 25/100) = 0,13$$

Темпи приросту оборотних фондів у базовому році

$$P = (2185 + 23 + 2/2778 + 26 + 1) \times 100 = 79$$

$$K_{\text{реін}}^{\text{об}} = 2210 \times 79/100 / 3656 \times (1 - 25/100) = 0,01$$

Залишкова вартість активної частини основних виробничих фондів на кінець року дорівнює:

$$\Phi_{\text{акт}} = 3454 \text{ тис. грн}$$

$$K_{\text{виб. акт.}} = \text{вибувші ОВФ} / \text{ОВФ н. р.}, \quad (3.1.)$$

$$\text{Звідси } K_{\text{виб акт.}} = 229/5705 = 0,1$$

Далі залишкову вартість пасивної частини основних виробничих фондів на кінець року розрахункового періоду:

$$\Phi_{\text{пас}} = 24503,5 \text{ тис. грн}$$

$$K_{\text{виб. пас.}} = 213/43865 = 0,1$$

Визначимо вартість оборотних фондів на кінець року:

$$\Phi_{\text{об.}} = 3306 \text{ тис. грн}$$

Розрахуємо вартість нематеріальних активів, які приймають участь у виробництві продукції

$$\Phi_{\text{нм.}} = 39 \text{ тис. грн}$$

$$K_{\text{виб. нм.}} = 3/39 = 0,1$$

Визначимо прибуток від реалізації продукції, що обумовлений використанням активної частини основних виробничих фондів:

$$П_{\text{акт.}} = 684 \text{ тис. грн}$$

$$П_{\text{пас.}} = 1225 \text{ тис. грн}$$

Для розрахунку прибутку від реалізації продукції, що обумовлений використанням оборотних фондів треба знати коефіцієнт оборотності обігових фондів базового року. Коефіцієнт оборотності обігових фондів базового року розраховується за наступною формулою:

$$K_{\text{об.}} = \frac{P_{\text{об.}}}{\Phi_{\text{об.}}}, \quad (3.2.)$$

$$K_{\text{об.}} = 18$$

$$П_{\text{об.}} = 2910 \text{ тис. грн}$$

Прибуток від реалізації продукції обумовлений використанням нематеріальних активів:

$$П_{\text{нм}} = 1,24 \text{ тис. грн}$$

Загальний дохід дорівнюватиме:

$$П_{\text{заг}} = 4819,8 \text{ тис. грн}$$

Амортизаційні відрахування від залишкової вартості відносно активної, пасивної частин основних виробничих фондів та нематеріальні активи, що приймають участь у виробництві продукції:

$$А_{\text{акт.}} = 518 \text{ тис. грн}$$

$$А_{\text{пас.}} = 1225,17 \text{ тис. грн}$$

Вище розрахунки за 2019 рік.

Далі, аналогічно, розраховуємо залишкову вартість активної частини основних виробничих фондів на кінець 2020 року:

$$Ф_{\text{акт.}} = 4214 \text{ тис. грн}$$

Залишкова вартість пасивної частини основних виробничих фондів:

$$Ф_{\text{пас.}} = 23054 \text{ тис. грн}$$

Далі, балансова вартість оборотних фондів:

$$Ф_{\text{об.}} = 5098 \text{ тис. грн}$$

Залишкова вартість нематеріальних активів, які приймають участь у виробництві продукції:

$$Ф_{\text{нм}} = 59 \text{ тис. грн}$$

Розраховуємо прибуток від реалізації продукції у 2020 році:

$$П_{\text{акт.}} = 834 \text{ тис. грн}$$

$$П_{\text{пас.}} = 1153 \text{ тис. грн}$$

$$П_{\text{об.}} = 4487 \text{ тис. грн}$$

$$П_{\text{нм}} = 1,9 \text{ тис. грн}$$

$$П_{\text{заг}} = 6478 \text{ тис. грн}$$

Розраховуємо амортизаційні відрахування від залишкової вартості активної, пасивної частин основних виробничих фондів та нематеріальних активів:

$A_{\text{акт}} = 632$ тис. грн

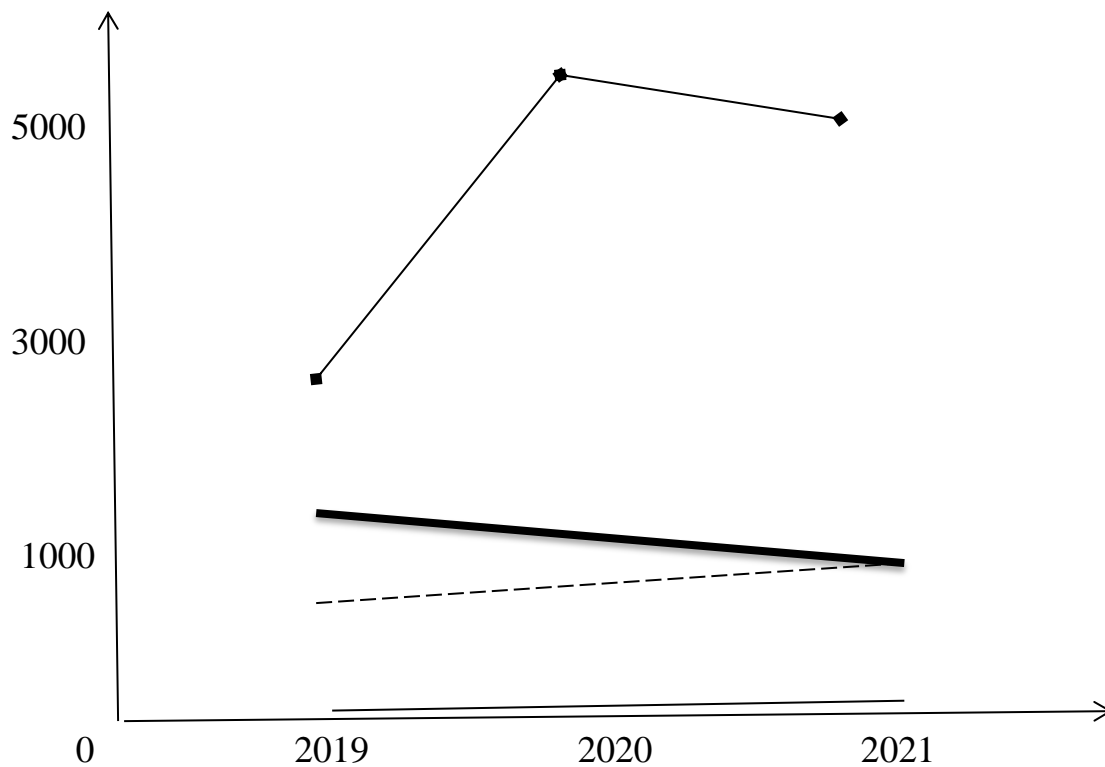
$A_{\text{пас}} = 1153$ тис. грн

$A_{\text{нм}} = 5,9$ тис. грн

Найвагоміший, найважливіший показник ефективності роботи підприємства – це прибуток. Дохід і його наявність є свідченням ефективності даного виробництва, свідченням про сталий фінансовий стан підприємства. Підвищення доходу підприємства є фінансовою основою для використання розширеного відтворення підприємства та задоволення матеріальних, соціальних потреб [20].

Вплив на формування доходу мають наступні чинники:

- Зміна обсягу продукції;
- Зміна якості продукції;
- Зміна асортименту продукції;
- Зміна структури виготовленої та реалізованої продукції;
- Зміна собівартості продукції;
- Зміна рівня цін на продукцію;
- Зміна ефективності дослідження виробничих ресурсів;
- Зміна стану розрахунків.

- Дохід від нематеріальних активів;
- ◆ Дохід від оборотних фондів;
- Дохід від пасивної частини основні виробничі фонди;
- - - - Дохід від активної частини основні виробничі фонди.

Рис 3.1. Дохід від збуту продукції, що обумовлений використанням активної та пасивної частин основні виробничі фонди, оборотних фондів та нематеріальних активів за роками

З даного малюнку видно, що для ефективної та безперервної діяльності підприємства та при цьому для всеосяжного використання виробничого потенціалу підприємства частина його майна може бути в вигляді оборотних коштів. Тобто, саме оборотні кошти приносять більшу частину доходу підприємству.

Будівельне підприємство за 1 виробничий цикл, при умові виконання деякого виду та обсягу робіт, оборотні фонди переводять свою вартість на собівартість даних робіт. До оборотних фондів у сфері будівництва, відносяться:

- Різноманітні будівельні матеріали, конструкції та деталі;
- Паливо та паливно-мастильні матеріали;
- Запасні частини для ремонту;
- Виробничий інвентар та інструмент, спецодяг.

Дані предмети праці, які задіяні на будівництві мають особливість, втрачати свою натурально-речову форму. Тож, для безперервного виробничого процесу є необхідність у їхньому деякому запасі. Більша частина доходу є від основних виробничих фондів підприємства. До виробничих фондів даного підприємства відносяться:

- Будівельні механізми, машини;
- Фонди підприємства з виробництва конструкцій, виробів, напівфабрикатів;
- Фонди підприємства з виробництва обслуговуючих господарств, транспортних господарств, складських господарств та інше.

Пасивні основні засоби є тими засобами, що не включають до процесу праці та виробництва, та все ж вони впливають на потрібні умови для виробничої діяльності та сприяють випуску продукції відповідної якості (споруди, будівля, прилади, техніка, інструмент, інвентар).

Розглянемо формулу за якою розраховується дисконтована економічна оцінка виробничого потенціалу:

$$E_{\text{вир}}^{\text{д}} = E_{\text{вир}}^{\text{т}} \times 1 / (1+r)^{\text{т}-1}, \quad (3.2)$$

Де - r ставка дисконту.

Тож, далі, розрахуємо дисконтовану економічну оцінку виробничого потенціалу підприємства по групах активів:

$$E_{\text{вир}}^{\text{д}} = 20008 \text{ тис. грн}$$

Визначивши виробничий потенціал підприємства, бачимо, що доля доходу дорівнює сімдесят три відсотки, амортизація дорівнює двадцять сім відсотків. Також, сорок шість відсотків становлять основні фонди, тридцять сім відсотків є пасивною частиною основних виробничих фондів, активна частина основних виробничих фондів дорівнює сімнадцяти відсоткам, нематеріальні активи це нуль цілих одна десята відсотка.

Проводиться, також, аналіз стану основних виробничих фондів. Аналіз стану основних виробничих фондів є основою для прийняття економічних та управлінських рішень. Це якісно оцінювати знос основних фондів, як фізичний так і моральний, удосконалювати амортизаційну політику підприємства та оптимізувати використання амортизаційного фонду, удосконалювати систему управління витратами підприємства та удосконалювати систему ремонту та обслуговування устаткування, а також дає можливість для прогнозування додаткових витрат [27].

3.2. Управління економічним потенціалом підприємства

Обсяг, склад та стан основних фондів є характеристикою виробничо-технічного потенціалу підприємства.

На підприємстві, яке ми досліджуємо, протягом різних періодів відбувалися певні зміни у структурі основних фондів. Так, цьому посприяло і різке підвищення цін на матеріали та зменшення обсягів виробництва. Та, головна причина погіршення стану основних фондів інвестиційна криза.

Приводячи до відповідності діючу систему, методи нарахування, збереження та використання амортизаційних нарахувань на відтворення основних фондів підприємства сьогоdnішнім вимогам розвитку виробництва. Тоді матиме можливість визначати головні напрями та створювати необхідні умови для розвитку основних фондів підприємства. Наше підприємство використовує лінійний метод нарахування амортизації, амортизаційні

відрахування нараховуються щорічно та рівномірно списуються на витрати виробництва. Даний порядок списування приводить до не до амортизації деяких видів основних фондів та не сприяє утворенню фінансових можливостей для їхнього пришвидшеного оновлення.

Деякі країни користуються системою, що дозволяє власнику основних фондів використовувати прискорене нарахування амортизації. Відповідність принципам ринкової економіки та формування умов своєчасного оновлення основних фондів є прискореною амортизацією. Прискорена амортизація дозволяє поліпшити структуру основних фондів та пропорції відтворення основних фондів. Що є можливістю для зростання інвестицій [10].

За рахунок цільового використання амортизаційних відрахувань може зрости фінансування капітальних вкладень. Тільки від сорока до шістдесяти відсотків амортизаційних відрахувань підприємство використовує за своїм прямим призначенням, інша частина амортизаційних відрахувань йде на поповнення обігових коштів, зарплату і т. д..

Прибуток це друге внутрішнє джерело інвестування. Доля прибутку дорівнює сорок відсотків від загального обсягу інвестицій підприємства. Зростання розміру цієї долі є вдосконаленням податкової політики.

Для розвитку підприємства основним джерелом інвестування можуть бути кредити від банків.

Для зростання інвестиційної активності для оновлення виробничих фондів є залучення іноземних інвестицій.

За умови зменшення виробництва та споживання вітчизняної техніки, підвищення обсягу закупівлі її за кордоном приводить до відтоку інвестиційних ресурсів.

Тобто, стратегія розвитку ринку виробництва техніки, повинна бути направлена на заснування власного виробництва з залученням іноземних капіталів для реконструкції та технічного переозброєння вітчизняного виробництва [27].

Використання лізингу є ефективним методом оновлення основних фондів підприємства. Лізинг особливо важливий в період виходу економіки із кризового стану. Лізинг у порівнянні із кредитами є більш ефективнішим, так як застосовується прямо на закупівлю необхідного обладнання, цілих комплексних технологій та є заставою операцій.

Лізинг має схожість із кредитуванням та інвестиціями, це теж кредитні відносини. Але є й відмінності, за умов лізингу учасники керують не грошовими потоками, а майном. Лізинг – є товарним кредитом.

Економічний потенціал підприємства – це реальна здатність виконувати цілеспрямовану виробничо-господарську діяльність, що відповідає стратегії розвитку підприємства. Можливості підприємства, трактуються, як проведення послідовної виробничо-господарської діяльності. Властивості економічного потенціалу – це реалізація можливостей, що відбуваються через створення підприємством цінностей, що конкретизуються в кінцевих результатах діяльності підприємства. Власні джерела конкурентної переваги підприємства покращують його економічний успіх на довгостроковий розвиток. Діагностика структури і використання економічного потенціалу підприємства дозволяє побачити резерви його нарощування, які відповідають стратегії розвитку підприємства.

Економічний потенціал країни показує можливості національної економіки виробляти матеріальні блага, надавати послуги, задовольняти економічні потреби суспільства [11].

Висновок

Роль сучасної держави визначають її економічною могутністю, що є наслідком реалізації економічного потенціалу.

Економічний потенціал підприємства це реальна здатність виконувати виробничо-господарську діяльність, що відповідає стратегії розвитку підприємства.

Функціонування економічного потенціалу підприємства вимагає створення на державному рівні соціально-економічних умов.

Діяльність підприємства в умовах змін залежить від розвитку самого підприємства, від можливості проведення виробничо-господарської діяльності. Підприємство повинне створити цінності, що будуть універсальною характеристикою виконання його головних завдань.

В умовах сьогодення підприємство самостійно виконує забезпечення свого виробництва необхідними матеріалами, устаткуванням і машинами. Проаналізоване нами підприємство, має власну виробничу базу та кваліфікований персонал, що забезпечує йому досягання певних високих результатів з мінімалізованими витратами у ході своєї діяльності.

При визначенні ефективності роботи підприємства та для визначення сумарних вигод від використання виробничих фондів підприємства було виконано розрахунок економічної оцінки виробничого потенціалу підприємства. Була визначена сумарна величина виробничого потенціалу, доля прибутку, амортизації та розрахована середньорічна оцінка виробничого потенціалу.

Для більш ефективної діяльності підприємству рекомендовано звернути особливу увагу на стан основних фондів. Є також, необхідність встановлення відповідної діючої системи, методів нарахування, збереження та використання амортизаційних відрахувань на відтворення основних фондів. Також рекомендовано, розробити заходи щодо залучення іноземних інвестицій у підприємство.

Список використаних джерел

1. Васьківська К.В., Децик О.І. Інвестиційна діяльність суб'єктів підприємництва в системі бізнес-адміністрування. Монографія/ За заг. ред. К. В. Васьківської. Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2019. 192 с.
2. Васьківська К.В., Децик О.І. Інвестиційна діяльність суб'єктів підприємництва в системі бізнес-адміністрування. Монографія/ За заг. ред. К. В. Васьківської. Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2019. 192 с
3. Васьківська К. В., Науменко В. В., Довбенко А. Я., Шуєва Д. Д. Активізація підприємницької діяльності об'єднаних територіальних громад в умовах різноукладності. Вісник ЛНАУ: економіка АПК. 2019. № 26. С. 5-10
4. Вороненко В. І. Обґрунтування напрямів розвитку сонячної енергетики для України // Енергоефективність та відновлювальна енергетика в Україні: проблеми управління / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. І. М. Сотник. – Суми : ПФ «Видавництво “Університетська книга”», 2019. – С. 72-85. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80025>
5. Вороненко В.И., Бурлакова И.М.. Эффекты от использования энергетических природных ресурсов в странах Европейского союза и Украине. Економіка та держава. 2018. № 7. С. 61-66. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/70636>
6. Вороненко В.И., Горобченко Д.В. Теоретические модели анализа эколого-экономического развития. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2020. № 157. С. 65-68. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83711>
7. Вороненко В.І., Гриценко П.В., Омеляненко В.А. Визначення індикаторів та рівнів регуляторної ефективності податкових інструментів на національному та світовому рівнях. Проблеми та перспективи забезпечення макроекономічної стабільності : монографія / за ред. С. В. Леонова і М. М. Бричко. Суми : Сумський державний університет, 2022. С. 65-75. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90488>

8. Вороненко В.І., Кубатко О.В., Ковальов Б.Л., Гриценко П.В., Омеляненко В.А. Динаміка цифрової трансформації соціально-економічних та екологічних систем. Агросвіт. 2022. № 15-16. С. 15-22. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89229>

9. Гриценко П., Коваленко Є., Вороненко В., Смакоуз А., Степаненко Є. Аналіз дефініції «зміни» як економічної категорії. Механізм регулювання економіки, (1 (91), 92-98. URL: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.91.07>

10. Дяченко, А. В., Карінцева, О. І., Тарасенко, С. В., Харченко, М. О., Мазін, Ю. О., Кисильова, К. С. Формування інноваційного інструментарію економічної політики в умовах розвитку світової економічної кризи 2019-2020 рр. в Україні // Механізм регулювання економіки. 2021. № 3. С. 21-40. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.02>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85737>

11. Економіка енергетики : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, І. М. Сотник. – Суми: Університетська книга, 2015. – 378с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/45315>

12. Економіка і бізнес : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83721>

13. Економіка розвитку: європейський досвід упровадження досягнень Industries 3.0, 4.0 та 5.0. : навч. посіб. / за ред. Л. Г. Мельника, Ю. М. Завдов'євої. Суми : Університетська книга, 2022. 608 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91525>

14. Економіка та бізнес-інновації: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. – Суми : Університетська книга, 2023. – 702 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91523>

15. Карінцева, О. І., Харченко, М. О., Мазін, Ю. О., Фалько, К. С. Практичні засади підвищення ефективності логістичної діяльності сучасного підприємства. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка.

2021. № 3. С. 127–136. DOI: 10.21272/1817-9215.2021.3-14
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/86223>

16. Карінцева, О. І., Харченко, М. О., Пономарьова, Г. С. Підвищення ефективності бізнес-процесів на виробничому підприємстві // Механізм регулювання економіки. 2020. № 4. С. 58-69.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83754>

17. Карінцева О.І., Дегтярьова І. Б., Харченко М.О., Долгошеєва О. І., Кіріл'єва А. В. Залучення іноземних інвестицій як інструмент забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку країни. Вісник СумДУ. Серія «Економіка», № 3' 2020. С. 199-211. DOI: 10.21272/1817-9215.2020.3-22
https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/3_2020/22.pdf

18. Квасній Л.Г. Антикризове управління економічним потенціалом. Бізнес Інформ. 2012. N 5. С. 248–250

19. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 352 с

20. Костирко Р. О. Комплексний підхід до стратегічного аналізу потенціалу фінансово-економічної стійкості господарюючого суб'єкта. Вісник Нац. університету "Львівська Політехніка". Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2007. No 578. С. 141 -145.

21. Лукаш, О., Дерев'янку, Ю., Васильєва, Т., & Танащук, М. (2022). Формування конкурентного середовища у освітньому просторі: роль освітніх провайдерів. Механізм регулювання економіки, (3-4(97-98)), 31-39.
<https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.08>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90532>

22. Мельник Л. (2021) Сучасні тренди економічного розвитку: Досвід ЄС та практика України: підручник / за ред. Л. Г. Мельника. Суми: ПФ «Видавництво “Університетська книга”», 2021. 432 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89235>

23. Мельник Л. Г., Карінцева О. І., Кубатко О. В., Сотник І. М., Завдов'єва Ю. М. Цифровізація економічних систем та людський капітал: підприємство, регіон, народне господарство // Механізм регулювання економіки. 2020. № 2. С. 9-28. DOI: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82236>

24. Мельник, Л., Карінцева, О., Кубатко, О., Дерев'янка, Ю., Маценко, О. (2022). Реструктуризація соціально-економічних систем як складова формування цифрової економіки в Україні у період кризи. Механізм регулювання економіки, (1-2(95-96), 7-13.

25. Мельник Л. Г., Маценко О. М., Дериколенко О. М., Кириленко М. В., Стародуб І. А. Економіка підприємств, територій та макроекономічних систем в умовах цифрових трансформацій: від стабільності й лінійного мислення до антикрихкості та нелінійного, інноваційного мислення // Механізм регулювання економіки. 2021. № 3. С. 67-78. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.06>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87532>

26. Мельник, Л. (2022). Росія – країна, побудована на порушенні божих заповідей: погляд економіста . Механізм регулювання економіки, (3-4(97-98), 141-150. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.10>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90536>

27. Мельник, Л., Ковальов, Б. (2020). Проривні технології в економіці і бізнесі (Досвід ЄС та практика України у світлі III, IV, і V промислових революцій. Сумський державний університет, с. 180. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>

28. Ніколаєв С.О., Вороненко В.І., Ковальов Б.Л., Гриценко П.В., Одеволе О.О. Блокчейн як фактор цифрової трансформації економіки України. Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». 2021. №2. С. 16-23. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85043>

29. Омеляненко В.А., Литвиненко С.М., Вороненко В.І. Аналіз потенціалу конвергенції біо- та нанотехнологій в космічній галузі

(національний та міжнародний аспект). Інновації і трансфер технологій: методи, моделі та механізми управління: колективна монографія / за ред. д.е.н. В.А. Омеляненко. Суми: Інститут стратегій інноваційного розвитку і трансферу знань, 2023. С. 284-296.

30. Особливості формування економічного потенціалу підприємства в умовах циклічних коливань /О.І. Маслак, Л.А. Квятковська, О.О. Безручко. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 9(135). С. 36–46.

31. Пантелєєв М.С., Шматько Н.М. Формування механізму стратегічного управління потенціалом підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2013. № 41. С. 209–215.

32. Савченко В.Ф. Потенціал національної економіки України: моногр. Чернігів: ЧДІЕіУ, 2009. 273 с

33. Сотник І. (2018) Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / І. Сотник, Л. Таранюк. – Суми: Університетська книга, 2018. – 572 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114>

34. Сучасні тренди економічного розвитку. Книга 1: Трансформації економічних систем: досвід ЄС в реалізації Industries 3.0, 4.0, 5.0: навчальний посібник / за ред. Л. Г. Мельника. Суми: Університетська книга, 2022. 608 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91526>

35. Сучасні тренди економічного розвитку. Книга 2: Кращі практики ЄС для сестейнового розвитку : навч. посіб. / за ред. Л. Г. Мельника, Ю. М. Завдов'євої. Суми : Університетська книга, 2022. 608 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91527>

36. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник. / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 316

37. Шкроміда Н.Я. Механізм оцінки економічного потенціалу підприємства /Н.Я. Шкроміда. // Моделювання регіональної економіки: зб. наук. праць. –Івано-Франківськ: Плай, 2010. – № 2 (16). – С. 160-167

38. Шкроміда Н. Я. Комплексна оцінка економічного потенціалу суб'єктів господарювання. Економічний аналіз: Зб. наук праць. Тернопіль: Економічна думка. Тернопіль: ТНУ, 2011. Вип. 9, Ч. 1. С. 383 -386

39. Babenko V., Matsenko O., Voronenko V., Nikolaiev S., Kazak D. Economic prospects for cooperation the European Union and Ukraine in the use of blockchain technologies. The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: International Relations. Economics. Country Studies. Tourism. 2020. № 12. С. 8-17. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83746>

40. Hrytsenko P., Voronenko V., Kovalenko Ye., Kurman T., Omelianenko V. Assessment of the development of innovation activities in the regions: Case of Ukraine. Problems and Perspectives in Management. 2021. 19(4). P. 77-88. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85729> (SCOPUS)

41. Hrytsenko, P. V., Kovalenko, Y. V., Voronenko, V. I., Smakouz, A. M., Stepanenko, Y. S. Analysis of the Definition of “Change” as an Economic Category // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 1. P. 92-98. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.91.07>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/84025>

42. Hrytsenko, P.V., Kovalenko, Y.V., Voronenko, V.I., Smakouz, A.M., Stepanenko, Y.S. Analysis of the Definition of “Change” as an Economic Category. Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 1. С. 92-98. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/84025>

43. Ji, Z., & Sotnyk, I. (2023). Economic analysis of energy efficiency of China's and India's national economies. Mechanism of an Economic Regulation, (1(99), 11-16. <https://doi.org/10.32782/mer.2023.99.02>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91221>

44. Jianming Mu, Goncharenko O. S., Chortok Yu. V., Yaremenko A. H. Peculiarities of Formation of the Region's Logistics Infrastructure on the Basis of Eco-Innovations Within the Framework of Stakeholders' Partnership in the Enterprise-Region-State System // Mechanism of Economic Regulation. 2021. №

4. P. 22-29. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.94.03>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87514>

45. Karintseva O. I., Yevdokymov A. V., Yevdokymova A. V., Kharchenko M. O., Dron V. V. Designing the Information Educational Environment of the Studying Course for the Educational Process Management Using Cloud Services. Механізм регулювання економіки. 2020. № 3. С. 87-97. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2020.89.07>

46. Kovalov, B., Karintseva, O., Kharchenko, M., Khymchenko, Y., & Tarasov, V. (2023). Methods of evaluating digitization and digital transformation of business and economy: the experience of OECD and EU countries. Економіка розвитку систем, 5(1), 18-25. <https://doi.org/10.32782/2707-8019/2023-1-3> <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91585>

47. Kovalov, B., Karintseva, O., Kharchenko, M., Khymchenko, Y., & Tarasov, V. (2023). Methods of evaluating digitization and digital transformation of business and economy: the experience of oecd and eu countries. Економіка розвитку систем, 5(1), 18-25. <https://doi.org/10.32782/2707-8019/2023-1-3> <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91585>

48. Kubatko, O. V., Kubatko, O. V., Sachnenko, T. I., Oluwaseun, O. O. Organization of Business Activities with Account to Environmental and Economic Aspects // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 2. P. 76-85. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.92.08>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85180>

49. Kubatko, O., Merritt, R., Duane, S., & Piven, V. (2023). The impact of the COVID-19 pandemic on global food system resilience. Mechanism of an Economic Regulation, (1(99), 144-148. <https://doi.org/10.32782/mer.2023.99.22>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91371>

50. Lukash, O. A., Derev`yanko, Y. M., Kozlov, D. V., Mukorez, A. I. Regional Economic Development in The Context of the COVID-19 Pandemic and the Economic Crisis // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 1. P. 99-107.

DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.91.08>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/84026>

51. Kubatko, O. V., Chortok, Y. V., Honcharenko, O. S., Nechyporenko, R. M., & Moskalenko, I. M. (2019). Studying Features of Vehicle Type Selection by Trade and Logistics Enterprise. Mechanism of economic regulation. – 2019. – №3. – C. 73–82. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/76448>

52. Melnyk L. H., Derykolenko O. M., Mazin Yu. O., Matsenko O. I., Piven V. S. Modern Trends in the Development of Renewable Energy: the Experience of the EU and Leading Countries of the World // Механізм регулювання економіки. 2020. № 3. С. 117-133. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/81810>

53. Melnyk, L. Hr., Shaulska, L. V., Mazin, Yu. O., Matsenko, O. I., Piven, V. S., Konoplov, V. V. Modern Trends in the Production of Renewable Energy: the Cost Benefit Approach // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 1. P. 5-16. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.91.01>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83761>

54. Melnyk, L., Karintseva, O., Kubatko, O., Derev'yanko, Y., & Matsenko, O. (2022). Restructuring of socio-economic systems as a component of the formation of the digital economy in Ukraine. Mechanism of an Economic Regulation, (1-2(95-96), 7-13. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.01>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89627>

55. Melnyk, L., Kovalov, B., Mykahilov, S., Mykhailov, S., Skrypka, Y., & Starodub, I. (2022). Dynamics of reproduction of economic systems in the transition to digital economy – in the light of synergetic theory of development*. Mechanism of an Economic Regulation, (3-4(97-98), 7-14. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.01>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90520>

56. Melnyk, L., Matsenko, O., Kalinichenko, L., Holub, A., & Sotnyk, I. (2023). Instruments for ensuring the phase transition of economic systems to management based on Industries 3.0, 4.0, 5.0. Mechanism of an Economic

Regulation, (1(99), 34-40. <https://doi.org/10.32782/mer.2023.99.06>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91226>

57. Nesterenko V., Dolhosheieva O., Kirilieva A., Voronenko V., Hrytsenko P. «Green» vector of the economic development of the country. Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 3. C. 82-90.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87533>

58. Nesterenko, V. O., Dolhosheieva, O. I., Kirilieva, A. V., Voronenko, V. I., Hrytsenko, P. V. "Green" Vector of the Economic Development of the Country // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 3. P. 79-87. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.07>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87533>

59. Nikulina, M., Sotnyk, I., Derykolenko, O., & Starodub, I. (2022). Unemployment in Ukraine's economy: COVID-19, war and digitalization. Mechanism of an Economic Regulation, (1-2(95-96), 25-32. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.04>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89630>

60. Omelyanenko V., Pidorychev I., Voronenko V., Andrusiak N., Omelianenko O., Fyliuk H., Matkovskyi P., Kosmidailo I. Information & Analytical Support of Innovation Processes Management Efficiency Estimations at the Regional Level. International Journal of Computer Science and Network Security. 2022. Vol. 22, No. 6. P. 400-407.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89615>

61. Sotnyk I. M., Nahornyi M. V., Maslii M. Yu., Nikulina M. P., Yehorov Y. V. Problems of Unemployment in Ukraine Under the COVID-19 Pandemic // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 3. P. 88-96. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.08>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87534>

62. Sotnyk, I. M., Matsenko, O. M., Popov, V. S., Martymianov, A. S. Ensuring the Economic Competitiveness of Small Green Energy Projects // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 1. P. 28-40. DOI:

<https://doi.org/10.21272/mer.2021.91.03>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/84021>

63. Tambovceva, T. T., Melnyk, L. Hr., Dehtyarova, I. B., Nikolaev, S. O. Circular Economy: Tendencies and Development Perspectives // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 2. P. 33-42. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.92.04>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85156>

64. Voronenko V., Horobchenko D. Approaches to the Formation of a Theoretical Model for the Analysis of Environmental and Economic Development. Journal of Environmental Management and Tourism. Craiova: ASERS Publishing, 2018. Vol. 9, Issue Number 5(29). P. 1108-1119.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/77227>